

Н. М. Руцишин

Обґрунтування стратегічних напрямів і структурних результатів реформування економіки України

Досліджено стратегічні напрями реформування економіки України. Обґрунтовано, що реальний сектор економіки знаходиться в стані деіндустріалізації і потребує відновлення технологічних, технічних потужностей, науково-інтелектуального та експортного потенціалу. Акцентовано увагу на потребі в системних реформах у низці базових сфер суспільства, які мають стати основою динамічного соціально орієнтованого розвитку України. Серед найважливіших реформ виділені такі: технологічна модернізація, реіндустріалізація та нарощування високотехнологічного експорту, системна детинізація та формування конкурентного середовища, розвиток підприємництва та розширення середнього класу, модернізація системи соціальної безпеки, підвищення інвестиційної привабливості та розвиток стратегічних галузей, розвиток внутрішнього ринку, зростання сектору ресурсоощадності та енергоефективності. Узагальнено структурні результати реформування економіки України та визначено індикатори, які свідчатимуть про ефективність запровадження змін у кожній з реформованих базових сфер суспільства.

Ключові слова: структурні зміни, структурне реформування, системна реформа, модернізація, економіка України, економічна система, структурні трансформації, стратегічні напрями реформування, індикатори ефективності.

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах падіння промислового виробництва та згорання ринків вітчизняна економіка потребує значних системних змін. Кризовий стан національної економіки, яка знаходиться на етапі фрагментарного реформування в різних сферах економічного, соціального та суспільного життя країни, актуалізує питання впровадження структурних реформ, що також потребує розвитку та реалізації потенціалу банківської системи та фінансового сектору країни, здатних забезпечити це структурне реформування. Кінцевою метою структурного реформування економіки має стати розбудова конкурентоспроможної, технологічно розвиненої економічної системи країни з домінуючою часткою модернізованої національної промисловості.

Аналіз останніх досліджень. Питанням структурних трансформацій та їхнього впливу на розвиток економіки присвячені наукові дослідження цілої когорти вітчизняних учених. Зокрема, теоретичний базис структурної трансформації економічної системи висвітлено в працях О. І. Клімової [1], А. Ю. Васиної [2], В. В. Паппа [3]; методологічні підходи до оцінювання макроекономічних структурних трансформацій – у дослідженнях А. О. Ходжаян [4], С. В. Куйбиди [5], О. А. Мельниченка, В. М. Миколюка [6]. Особливості динаміки структурних зрушень в економіці регіонів України та їхня інтегральна оцінка досліджувалися в працях Т. Г. Васильціва [8-9], О. А. Гончарука [10], Т. В. Романової [11], О. М. Луцків [11]; вплив структурних зрушень в економіці на формування інноваційних форм зайнятості та функціонування регіональних ринків праці досліджували О. П. Мульська, О. О. Левицька, В. І. Куцик [12-13]. Водночас мало висвітленим на сьогодні залишається питання формування нових підходів до реалізації структурної перебудови економіки України в умовах її реформування.

Метою статті є обґрунтування стратегічних напрямів і структурних результатів реформування економіки України.

Основні результати дослідження. Основою динамічного соціально орієнтованого розвитку України мають стати системні реформи, які забезпечать структурні зрушення та зміни в низці базових сфер суспільства. Ідеться перш за все про конкурентоспроможність вітчизняного реального сектору економіки,

зростання якості життя населення та задоволення соціальних потреб людей, детінізацію економічних відносин, викорінення корупції, прихованої монополізації, підвищення конкурентоспроможності, розвиток ринку праці, високопродуктивну зайнятість.

Щодо економічної системи України, то першорядні структурні зміни мають відбутися в напрямі зростання реального виробництва на основі відновлення інноваційного та наукового потенціалу, впровадження цифрових інноваційних технологій, а також збалансування внутрішнього ринку країни, зміни структури експорту та зростання якості експортного потенціалу, поглиблення інтеграції та орієнтація на широке поле зовнішньоекономічних ринків. З огляду на промисловий, науково-технологічний, аграрний, енергетичний потенціали нашої країни, її соціально-економічні потреби та запити, вектор євроінтеграції і кінцеву мету розбудови та розвитку національної економіки, сьогодні країна потребує впровадження комплексного структурного реформування за такими базовими напрямками:

- технологічна модернізація, реіндустріалізація галузей та нарощування потенціалу високотехнологічного експорту;
- системна детінізація та формування конкурентного середовища;
- розвиток підприємництва та розширення середнього класу;
- модернізація системи соціальної безпеки;
- підвищення інвестиційної привабливості та розвиток стратегічних галузей;
- розвиток внутрішнього ринку;
- зростання сектору ресурсоощадності та енергоефективності.

У теперішніх умовах функціонування вітчизняної економіки присутня значна кількість системних перешкод економічного відновлення країни, відтак реформування необхідне у більшості сферах. Системних реформ потребує значна частина складових національного господарства, включно з економічною, інституційною, соціальною, ресурсною.

Взаємозв'язок складових економічної системи країни, напрямів структурних реформ та їх очікуваних результатів представлено на рис. 1. Загальне падіння промислового виробництва, низький технологічний розвиток вітчизняної промисловості з домінуванням виробництва низько- та середньо-технологічної продукції, технічне, технологічне відставання вітчизняних виробництв і галузей від техніко-технологічного розвитку промисловості провідних країн, значна втрата технологічного, кадрового, інноваційного, наукового потенціалу, низька конкурентоспроможність продукції підприємств як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку свідчать про те, що реальний сектор економіки знаходиться в стані деіндустріалізації і потребує відновлення технологічних, технічних потужностей, науково-інтелектуального та експортного потенціалу.

Однією з основних реформ, яких потребує сьогодні економіка країни, є технологічна модернізація, реіндустріалізація та нарощування високотехнологічного експорту. Запровадження цього напрямку реформування дасть можливість здійснити структурні зміни в базових видах економічної діяльності, модернізувати техніко-технологічні потужності, системи управління підприємствами, забезпечить вихід на новий рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, а також створить якісні передумови до вирівнювання диспропорцій галузевого та регіонального розвитку, забезпечить зростання наукового, інноваційного потенціалу та активує впровадження нових інноваційних продуктів і процесів. Реіндустріалізація економіки, збалансування її структури та зростання частки високотехнологічних галузей дасть змогу не лише забезпечити внутрішній ринок конкурентними товарами вітчизняного виробництва, але й перейти від експорту сировини до експорту середньо- та високотехнологічної продукції.

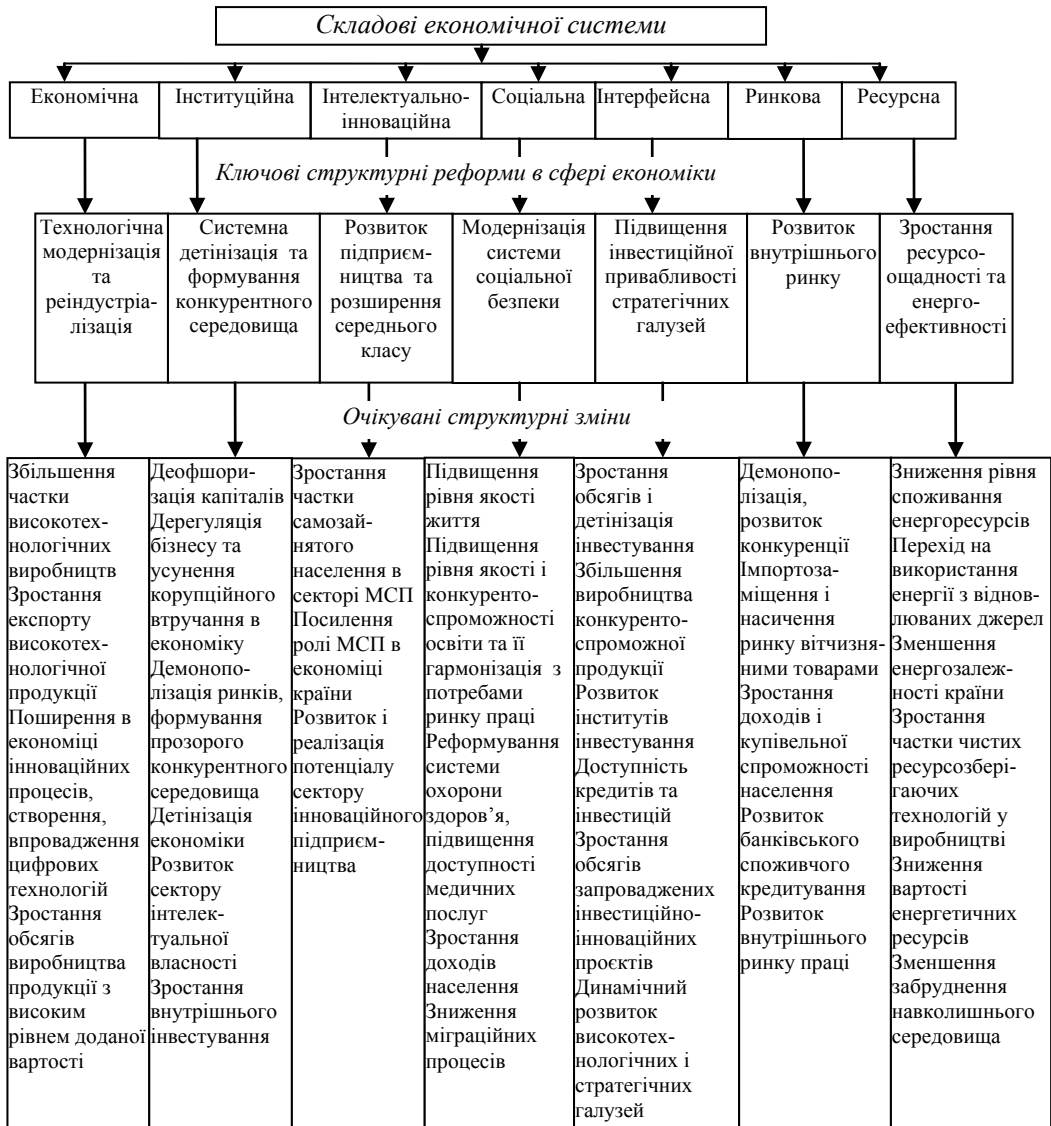

Рис. 1. Стратегічні напрями реформування економіки України та очікувані структурні зміни
Джерело: авторська розробка.

Основними маркерами, що визначатимуть результати реалізації цієї реформи, можуть стати: збільшення частки високотехнологічних виробництв, підвищення технологічності, продуктивності та ефективності виробництва; зростання експорту високотехнологічної продукції, що визначатиме перехід від сировинної моделі експорту до постачання наукоємної продукції, технологій; поширення в економіці інноваційних процесів, створення та впровадження цифрових технологій для переходу економіки на новий інноваційний шлях розвитку; зростання обсягів виробництва продукції з високим рівнем доданої вартості, що збільшить рівень продуктивності підприємств виробників, а відтак і покращить їхні можливості до подальшого техніко-технологічного розвитку.

Структурні зміни в економіці України, що забезпечили б її системний збалансований розвиток, актуалізують потребу в реалізації системної детінізації, деофшоризації, демонополізації та формуванні конкурентного середовища в

країні. Без системних реформ у цій інституційній складовій економічної системи країни об'єктивно неможливо буде забезпечити відновлення економіки нашої держави та подальший якісний суспільний розвиток.

Монополізація найбільш потужних галузей, офшоризація та системне виведення з країни капіталу, значний готівковий обіг і доларизація фінансових потоків забезпечують сприятливе середовище для подальшого функціонування тіньової економіки та унеможливають вільну конкуренцію як основу прогресивного розвитку та підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки.

Отже, виведення економіки країни з тіні та припинення перетікання капіталу в офшорні зони, його спрямування на забезпечення інвестиційних потреб підприємств дозволить реалізувати проекти модернізації, відновлення, технічно-технологічної розбудови вітчизняного виробництва; сконцентрувати та ефективно застосувати власний внутрішній інвестиційний потенціал країни, реалізувати відтворювальний потенціал національної економіки.

Основними індикаторами впровадження цієї реформи, що можуть свідчити про досягнення поставлених цілей, є деофшоризація капіталів, припинення відтоку капіталів в офшорні зони та його інвестування в економіку; дерегуляція бізнесу, усунення корупційного втручання в економіку, що свідчатиме про зростання прозорості, безпеки економічної діяльності. Демонізація ринків, формування прозорого конкурентного середовища та зростання рівня конкурентоспроможності товарів і послуг сприятиме виведенню фінансових потоків з тіні та їх спрямуванню в інвестиції, зростанню внутрішнього інвестування, збільшенню кількості розроблених і впроваджених інноваційно-інвестиційних проєктів, зокрема у високотехнологічній галузі, а також розвитку сектору інтелектуальної власності з активуванням наукової, інноваційної діяльності.

Однією з важливих, невід'ємних складових економічних систем провідних країн світу є середній і малий бізнес, який не лише забезпечує зайнятість населення, але й активність у здійсненні та впровадженні науково-дослідних, конструкторських робіт, створення і впровадження інноваційних технологій, в ІТ-сфері, а також стимулює розвиток індустрії туризму, торгівлі, надання широкого спектру соціальних послуг. Водночас він формує потужний пласт середнього класу фінансово незалежних, активних людей, що стабільно працюють, забезпечують свої родини та беруть безпосередню участь в економічному й суспільному відтворенні. Сьогодні питання реформування у сфері МСП стало актуальним і в нашій країні, особливо в умовах критичного збідніння населення та наявних у країні диспропорцій соціального розвитку.

Отже, одним з найважливіших напрямів реформування економічної системи країни є розвиток сектору малого та середнього підприємництва та розширення середнього класу, що забезпечить зайнятість населення, розвиток сфери надання необхідного для забезпечення внутрішнього ринку та населення країни ринку послуг. Розвиток середнього класу також стабілізує соціально-економічні і політичні процеси в країні.

До індикаторів ефективності реалізації реформування в цій сфері важливо віднести зростання частки самозайнятого населення в секторі МСП, що свідчатиме про розвиток підприємницької активності населення, яке сьогодні не зайняте та не займається бізнесом. Посилення ролі малого та середнього підприємництва в економіці країни й зростання його активності в різних галузях і сферах діяльності сприятиме розвитку та реалізації потенціалу сектору інноваційного підприємництва зі зростанням участі МСП у створенні та впровадженні інноваційних розробок, здійсненні НДДКР, діяльності у сфері ІТ-технологій.

Негативний вплив зовнішніх економічних і політичних факторів зовнішньо-економічної нестабільності та дія нових глобальних викликів, посилених внутрішнім складним соціально-економічним станом країни, відсутність конкретних

результатів розпочатих державних реформ у різних сферах життєдіяльності країни зумовлюють загальне погіршення якості життя населення, активують ризики та загрози соціальної безпеки. Відтак реформування та модернізація системи соціальної безпеки країни стає пріоритетним питанням стратегічного структурного реформування економіки України. Адаптуючись до нових глобальних і внутрішніх соціально-економічних викликів і загроз, соціальна система країни має вибудувати стійкі механізми, що забезпечили б її стабільне функціонування. Ними мають стати механізми та організації колективної безпеки, завершення реформування пенсійної системи країни та відповідне впровадження всіх потрібних для цього інституційних, організаційних, адміністративно-управлінських заходів та єдиної загальнообов'язкової накопичувальної системи пенсійного забезпечення, модернізація системи соціальних виплат, субсидій і механізмів його взаємодії з Фондом державного соціального страхування, що дасть змогу розбудувати справедливую систему соціального захисту населення. Сучасні виклики та загрози, посилення трудової міграції актуалізують потребу в розвитку людського капіталу. Оновлення та гармонізації з міжнародними стандартами потребує також реформування у сфері освіти, що передусім пов'язано зі зростанням рівня якості освіти та її доступності.

Реформування системи соціальної безпеки України дасть змогу врегулювати соціальні наслідки зростаючої міграційної активності населення, удосконалити механізми соціального захисту та посилити адресність соціальної допомоги; забезпечить соціальне спрямування змін у функціонуванні ЖКГ та підвищення якості його роботи.

Однією з вагомих складових цього напрямку є модернізація системи охорони здоров'я відповідно до потреб усіх верств населення та типів поселень, сучасних глобальних викликів, що пов'язано із завданням організації належної роботи закладів охорони здоров'я первинної, вторинної і третинної ланок, задоволення реальних потреб і запитів громадян, покращення технологічного оснащення, впровадження єдиних стандартів надання медичної допомоги, що забезпечить зростання контролю якості надання медичних послуг, сприятиме зближенню та співпраці державної та приватної медицини. Одночасно з прийняттям і впровадженням у країні системи медичного страхування і страхової медицини слід оптимізувати джерела фінансування медичної сфери.

Про ефективність реформ у соціальній сфері свідчатиме зростання доходів і рівня якості життя та добробуту населення. В освітній сфері таким результатом є підвищення рівня якості та конкурентоспроможності освіти, її гармонізація з потребами та запитами у фахівцях на ринку праці. У сфері охорони здоров'я результатами змін буде утворення сучасної реформованої системи охорони здоров'я з високим рівнем якості та доступності медичних послуг. Результатом розвитку внутрішнього ринку праці має стати зменшення міграційних процесів і зростання зайнятості населення країни в різних сферах виробництва та надання послуг.

Масштабні структурні техніко-технологічні зміни в базових видах економічної діяльності, секторі МСП і соціальній сфері потребують залучення і використання значного обсягу інвестицій, а це вимагає формування відповідного інвестиційного клімату в економіці, що сприятиме активуванню внутрішніх інвестиційних процесів і припливу зовнішніх інвестицій, їх спрямуванню в розвиток стратегічних для країни та її економіки галузей. Важливим аспектом цього напрямку структурних реформ є потреба в зміні структури надходжень інвестицій із залученням внутрішнього інвестиційного потенціалу країни, її підприємств і громадян, а також залученням зовнішніх «довгих» дешевих інвестиційних ресурсів у реальний сектор економіки з розвинених країн світу та компаній з відповідним рівнем чистоти капіталу, тоді як сьогодні в інвестиційних

потоках присутній переважно зовнішній капітал з офшорних зон, походження якого здебільшого тіньове. Вимагає реформування структура спрямування інвестицій, оскільки інвестиції у вітчизняну економіку надходять здебільшого у фінансову сферу, сферу послуг і низькотехнологічні галузі промисловості, тоді як високотехнологічні та середньотехнологічні галузі не мають потрібного для їх розвитку інвестиційного потенціалу. Водночас одним з пріоритетних завдань розвитку вітчизняної економіки, її модернізації, реструктуризації є саме інвестування в розвиток стратегічних для країни галузей, що дозволить на практиці впровадити програми імпортозаміщення та виробництва вітчизняної продукції, розвинути наявні та створити нові високотехнологічні сучасні галузі, розробляти та впроваджувати інноваційні розробки в реальний сектор економіки країни.

Про ефективність змін в інвестуванні та розвиток стратегічних галузей свідчитимуть зростання обсягів інвестицій і дегінізація фінансових потоків; зростання обсягів виробництва нових високотехнологічних, конкурентоспроможних видів продукції; розбудова інститутів інвестування, зокрема розвиток інститутів спільного інвестування; зростання доступності кредитів та інвестиційних ресурсів, їх спрямування на впровадження інноваційно-інвестиційних проєктів у різних сферах економіки, що загалом забезпечить динамічний розвиток традиційних галузей економіки та розбудову нових високотехнологічних, стратегічних галузей.

Активування розвитку Індустрії 4.0 та зростання обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції безпосередньо залежить від можливостей її збуту, передусім на внутрішньому ринку. Розвиток внутрішнього ринку є однією з тих реформ, реалізація яких забезпечить комплексний позитивний вплив на економічну систему країни. Сучасний стан внутрішнього ринку значною мірою обмежує можливості розвитку вітчизняної економіки внаслідок його суттєвої монополізації, критично високої імпортозалежності, недосконалої конкурентного середовища. Домінування продукції імпорту в більшості його секторів призводить до створення неконкурентних умов на ринку, що не сприяє ні формуванню необхідного інвестиційного клімату, ні розвитку вітчизняного виробництва. Отже, першочерговою проблемою, що потребує реформування, залишається впровадження програм імпортозаміщення і насичення внутрішнього ринку конкурентоспроможними товарами вітчизняного виробництва. Особливо актуальним і важливим це завдання є для легкої, хімічної, нафтохімічної промисловості машинобудування, фармакології. Важливим завданням у цьому реформуванні є відновлення довіри населення до фінансової системи загалом і банківської зокрема, що дасть змогу акумулювати, залучити кошти населення та активувати процеси внутрішнього інвестування, фінансування розвитку галузей. Відтак слід реформувати механізми ринкового нагляду у створенні відповідного інвестиційного клімату. Асиметрія, незбалансованість розвитку внутрішніх ринків потребує оптимізації соціально-економічних пропорцій на відтворювальному та галузевому рівнях і на рівні економічної системи країни. Проте реформування внутрішнього ринку невід'ємно пов'язано зі зростанням доходів населення та зростанням макроекономічних показників життєдіяльності країни, соціального та економічного рівня життя населення, а тому результати змін на внутрішньому ринку безпосередньо впливають на результати системного реформування в економічній, фінансовій і соціальній сферах, у сферах промисловості, малого та середнього бізнесу в країні, оскільки обсяги внутрішнього ринку, його зростання залежать від зростання доходів населення, а зростання доходів є результатом стабілізування та розвитку економічної системи країни.

Результатами, які свідчитимуть про ефективність змін і реформування внутрішнього ринку країни, мають стати демонополізація внутрішнього ринку та розвиток вільних конкурентних відносин, зростання конкурентоспроможності

якості та асортименту продукції вітчизняного виробництва та насичення цими товарами внутрішнього ринку, зростання доходів, купівельної спроможності населення та збільшення обсягів споживання товарів і послуг, розвиток банківського споживчого кредитування зі збільшенням можливостей щодо купівлі товарів тривалого споживання та розвиток внутрішнього ринку праці, що забезпечить зайнятість населення у сферах виробництва та надання послуг в Україні.

Економічна, виробнича сфера, собівартість виробленої продукції і соціальна сфера та її житлово-комунальне господарство залежать від технічного, технологічного стану, використання сировинних та енергетичних ресурсів. Реформування сектору ресурсоощадності та енергоефективності є напрямом тривалих системних змін, що відбуваються вже тривалий період, проте сучасний техніко-технологічний розвиток, масове застосування у світі сучасних енергезберігаючих і ресурсоощадних технологій, екологізація виробництва та виробленої продукції активує не лише потребу в зменшенні споживання ресурсів, але й перехід на відновлювані альтернативні джерела отримання ресурсів, насамперед ресурсів енергетики. Тож сьогодні однією з основних структурних реформ в економіці є не лише зменшення споживання ресурсів, але й зміна структури їх виробництва та збалансування функціонування енергетичної системи країни та зростання частки вироблення і використання електроенергетики з розвитком зеленої відновлюваної енергетики.

Індикаторами ефективності впровадження змін, реформування сектору ресурсоощадності та енергоефективності мають стати тенденції, пов'язані із загальним зниженням рівня споживання енергоресурсів, переходом на масове використання електричної енергії, отриманої з відновлюваних джерел і зростанням виробництва цієї енергії в Україні, зниженням вартості енергетичних ресурсів. Перехід на використання електричної енергії як основного енергетичного ресурсу дасть змогу зменшити споживання інших видів енергії – газу та вугілля, що забезпечить зменшення енергозалежності країни від зовнішнього постачання. Зростання частки чистих ресурсозберігаючих технологій у виробництві сприятиме зростанню екологічності виробництва та зменшенню забруднення навколишнього середовища.

Запровадження змін і структурних реформ в економіці країни потребує значних обсягів фінансового забезпечення. Проблема ускладнюється невисоким рівнем капіталізації економіки України та тривалим терміном окупності інвестиційних проєктів. Як показує досвід останніх років, намагання створити відповідне інвестиційне поле в країні та залучити активний потужний притік іноземних інвестицій поки що залишається далекою перспективою, тоді як падіння економіки, посилене зовнішніми глобальними факторами, потребує реалізації структурних змін уже сьогодні та є питанням не лише економічного розвитку країни, але й її національної безпеки.

Висновки. Кризовий стан економічної системи України, що проявляється в зменшенні обсягів промислового виробництва, зниженні рівня якості життя населення, невирішених проблемах соціальної сфери, втраті інноваційного, техніко-технологічного, інтелектуального та кадрового потенціалу, актуалізує завдання реалізації ефективної державної політики впровадження структурних змін і реформ в економіці. Важливо, аби такі зрушення стосувалися технологічної модернізації, неіндустріалізації, системної детінізації та формування конкурентного середовища, розвитку сектору конкурентоспроможного підприємництва, становлення системи соціальної безпеки, підвищення інвестиційної привабливості і розвитку стратегічних галузей, внутрішнього ринку, забезпечення ресурсоощадності та енергоефективності.

Список використаних джерел

1. Клімова О. І. Структурні зміни в економіці: основні поняття та види. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*, 2009. № 1(24). С. 60-65.
2. Васіна А. Ю. *Структурне реформування національної економіки: методологічні та інституційні аспекти*: монографія. Тернопіль: Економічна думка; ТНЕУ, 2017. 392 с.
3. Пап В. В. Структурна трансформація економіки України у контексті євроінтеграційних процесів. *Регіональна економіка*. 2008. № 1. С. 23-31.
4. Ходжаян А. О. Методичні підходи до оцінювання макроекономічних структурних трансформацій. *Економічний простір*: зб. наук. пр. № 138. 2018. С. 89-107.
5. Куйбіда С. В. Формування нових підходів до реалізації структурної перебудови економіки України. *Економіка та держава*. 2017. № 9. С. 90-95.
6. Мельниченко О. А., Миколюк В. М. Специфіка структурних зрушень і структурної політики. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. 2012. № 2(42) С. 15-21.
7. Гончарук О. А. Оцінка структурних змін господарського комплексу в контексті забезпечення соціальної зорієнтованості економіки. *Статистика України*. 2011. № 3. С. 38-41.
8. Васильців Т., Магас Н. Передумови конкурентоспроможності підприємств роздрібної торгівлі. *Науковий вісник НЛТУ України*: зб. наук. техн. пр. 2014. Вип. 24 (2). С. 218-222.
9. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Юрків Н. Я. Інституційне забезпечення розширення фінансових можливостей підприємств промисловості та АПК на регіональному рівні. *Фінанси України*. 2012. № 3. С. 90-101.
10. Романова Т. В. Інтегральні показники оцінювання структурних зрушень в економіці. *Економіка і регіон*. 2016. № 6(61). С. 20-27.
11. Луцків О. М. Особливості динаміки структурних зрушень в економіці регіонів України. *Регіональна економіка*. 2016. № 1. С. 39-50.
12. Мульська О. П., Левицька О. О., Куцик В. І. Державна політика забезпечення інноваційних форм зайнятості в умовах цифровізації економіки. *Регіональна економіка*. 2020. № 3. С. 81-90. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-3-9>
13. Lykholat S., Mulcka O., Rozhko N. Labour Market of Ukraine in the Conditions of Intensification of Migration Population Processes. *Economics, Entrepreneurship, Management*. 2020. Vol. 7(1). Pp. 25-34. DOI: <https://doi.org/10.23939/eem2020.01.025>

References

1. Klimova, O. I. (2009). Strukturni zminy v ekonomitsi: osnovni poniattia ta vydy [Structural changes in the economy: basic concepts and types]. In *Zbirnyk naukovykh prats 'Cherkas' koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky [Collection of scientific works of Cherkasy State Technological University. Series: Economic Sciences]*: Vol. 1(24) (pp. 60-65). [in Ukrainian].
2. Vasina, A. Yu. (2017). Strukturne reformuvannya natsional'noyi ekonomiky: metodolohichni ta instyutysiini aspekty [Structural reform of the national economy: methodological and institutional aspects]. Ternopil: Economic thought; Ternopil National Economic University. [in Ukrainian].
3. Papp, V. V. (2008). Strukturna transformatsiya ekonomiky Ukrayiny u konteksti yevrointehratsiynykh protsesiv [Structural transformation of Ukraine's economy in the context of European integration processes]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 1, 23-31. [in Ukrainian].
4. Khodzhayan, A. O. Metodychni pidkhody do otsynuyuvannya makroekonomichnykh strukturnykh transformatsiy [Methodical approaches to assessing macroeconomic structural transformations]. In *Ekonomichniy prostir [Economic Space]*: Vol. 138 (pp. 89-107). [in Ukrainian].
5. Kuybida, S. V. (2017). Formuvannya novykh pidkhodiv do realizatsiyi strukturnoyi perebudovy ekonomiky Ukrayiny [Formation of new approaches to the implementation of structural adjustment of Ukraine's economy]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 9, 90-95. [in Ukrainian].
6. Melnychenko, O. A., & Mykolyuk, V. M. (2012). Spetsyfika strukturnykh zrushen' i strukturnoyi polityky [Specifics of structural changes and structural policy]. In *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia [Current Problems of Public Administration]*: Vol. 2(42) (pp. 15-21). [in Ukrainian].
7. Honcharuk, O. A. (2011). Otsinka strukturnykh zmin hospodars'koho kompleksu v konteksti zabezpechennya sotsial'noyi zoriyentovanosti ekonomiky [Assessment of structural changes in the economic complex in the context of ensuring the social orientation of the economy]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 3, 38-41. [in Ukrainian].
8. Vasylytsiv, T., & Mahas, N. (2014). Peredumovy konkurentospromozhnosti pidpryyemstv rozdrubnoyi torgivli [Prerequisites of competitiveness of retail enterprises]. In *Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy [Scientific Herald of the National Forestry University of Ukraine]*: Vol. 24 (2) (pp. 218-222). [in Ukrainian].
9. Vasylytsiv, T. H., Lupak, R. L., & Yurkiv, N. Ya. (2012). Instyutysiine zabezpechennya rozshyrennya finansovykh mozhlyvostey pidpryyemstv promyslovosti ta APK na rehional'nomu rivni [Institutional support for the expansion of financial opportunities of industrial enterprises and agribusiness at the regional level]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 3, 90-101. [in Ukrainian].

10. Romanova, T. V. (2016). Integral'ni pokaznyky otsynuyannya strukturnykh zrushen' v ekonomitsi [Integral indicators for estimating structural changes in the economy]. *Ekonomika i rehion – Economy and Region*, 6(61), 20-27. [in Ukrainian].
11. Lutskiv, O. M. (2016). Osoblyvosti dynamiky strukturnykh zrushen' v ekonomitsi rehioniv Ukrainy [Features of dynamics of structural changes in the economy of Ukrainian regions]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 1, 39-50. [in Ukrainian].
12. Mulska, O. P., Levytska, O. O., & Kutsyk, V. I. (2020). Derzhavna polityka zabezpechennya innovatsiynykh form zaenyatosti v umovakh tsyfrovizatsiyi ekonomiky [State policy of maintaining the innovative forms of employment in the context of the economy digitalization]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 3, 81-90. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-3-9> [in Ukrainian].
13. Lykholat, S., Mulska, O., & Rozhko, N. (2020). Labour Market of Ukraine in the Conditions of Intensification of Migration Population Processes. In *Economics, Entrepreneurship, Management*, 7(1), 25-34. DOI: <https://doi.org/10.23939/eem2020.01.025>

Rushchyshyn N. M. Substantiation of strategic directions and structural results of reforming the economy of Ukraine.

The strategic directions of reforming the economy of Ukraine are analyzed. The author defines the main reasons for the existence of structural imbalances, including limited resources (material, intellectual, financial, investment, innovative); reduction of innovative production; high material and energy intensity of production; a high share of intermediate structure of GRP, which shows a limited production of goods and services with a high share of GVA; low development of innovation infrastructure. The paper proves that the real sector of the economy is in a state of deindustrialization and needs to restore technological, scientific, intellectual, and export capacity. As a result, the author has focused attention on the necessity of systemic reforms in a number of areas, which should become the basis for the dynamic socially-oriented development of Ukraine. The most important reforms include the technological modernization, reindustrialization, increase of high-tech exports, systemic de-shadowing and formation of a competitive environment, business development, expansion of the middle class, modernization of social security and investment attractiveness, development of strategic industries, domestic market development, resource sector growth, and energy efficiency. The structural results of reforming the economy of Ukraine are summarized and indicators that will represent the efficiency of changes in each of the reformed basic areas are identified. For example, the efficiency of the reforms implementation in the social sphere will be displayed by the growth of incomes and the level of life quality and well-being of the population. In the field of education, such results will be summarized by increasing the quality and competitiveness of education, its harmonization with the needs and demands of professionals in the labor market. In the field of healthcare, the changes will be displayed in the creation of a modern reformed health care system with a high level of quality and accessibility of medical services. The decrease of migration activity processes is defined as the main result of the development of the internal labor market.

Keywords: structural changes, structural reform, system reform, modernization, economy of Ukraine, economic system, structural transformations, strategic directions of reform, efficiency indicators.

Руцишин Надія Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу Львівського торговельно-економічного університету (e-mail: nadiya_r@i.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1198-8582>).

Rushchyshyn Nadiya Mykhaylivna – Ph.D. (Econ.), Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of financial and economic security and banking business of the Lviv University of Trade and Economics.

Надійшло 24.10.2020 р.